

Türkçe Öğretiminde 4. Sınıf Ders Kitaplarında Biyografi Kullanımının İncelenmesi

Efsun Gözeten¹, Celal Gözler², Yusuf Emrah Ergil³, Ramazan Evkuran⁴, Mesut Sevinti⁵, Volkan Olcaytu⁶, İbrahim Çal⁷

Özet

Türkçe öğretiminde ders kitapları, eğitim öğretim sürecinin yürütülmesinde temel kaynaklar arasında gösterilmektedir. On iki yıllık zorunlu eğitim sürecinde Türkçe öğretimi, ilkokul birinci sınıftan itibaren bireyin bağlı olduğu toplumdaki iletişimi sağlamak, yaşama ilgili görüş ve düşüncelerini biçimlendirmek, bireylerin doğaya, topluma ve içinde yaşadığımız dünyaya karşı olumlu, yapıcı tutumlar geliştirmeleri açısından oldukça önemlidir. Son yıllarda Türkçe dersinin öğretiminde öğrenciyi merkeze alan yöntem ve tekniklerin sınıflarda uygulanması konusundaki bilgi ve uygulama yetersizliği dikkatleri çekmektedir. Çalışmanın temel amacı 2022/2023 eğitim öğretim yılında 4. sınıf Türkçe ders kitabında biyografi kullanım durumunun incelenmesidir. Çalışmada Türkçe öğretiminde yeni yöntem ve teknikler konusunda yapılan literatürdeki araştırmalar ile daha etkili Türkçe öğretimi için kavramlardan, görsel materyallerden ve edebiyattan nasıl yararlanılabileceği üzerinde durulmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada doküman olarak Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından hazırlanan İlköğretim Türkçe 4. sınıf ders kitabından yararlanılmıştır. Araştırmanın sonucunda elde edilen veriler içerik analizine tabi tutularak çözümlenmiştir. Yapılan araştırmanın sonuçlarına göre 4. sınıf ders kitabında toplamda 7 kişinin biyografisine yer verildiği görülmüştür. Araştırmada 4. sınıf ders kitabında biyografisi kullanılan karakterlerin tamamının erkek olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre 4. sınıf Türkçe ders kitabındaki bütün ünitelerde uygun karakterlerin araştırılarak biyografi kullanımına daha fazla yer verilmesi ve kadın karakterlerin biyografilerine de mutlaka yer verilmesi önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türkçe öğretimi, Türkçe ders kitabı, biyografi

Review of Biography Use in 5th Grade Textbooks in Turkish Teaching

Abstract

Textbooks in Turkish teaching are among the main sources for the execution of the education and training process. Teaching Turkish language in the twelve-year compulsory education process is very important in terms of providing communication in the society to which the individual is connected, shaping his views and thoughts

¹ Efsun Gözeten:	MEB, efsun0935@hotmail.com	ORCID: 0009 0002 3300 6620
² Celal Gözler:	MEB, celalgozler@gmail.com	ORCID: 0009 0009 9456 0263
³ Yusuf Emrah Ergil:	MEB, yusufemrahergil@gmail.com	ORCID: 0009 0006 7963 8024
⁴ Ramazan Evkuran:	MEB, ramazan.evkuran@gmail.com	ORCID: 0009 0008 0463 4402
⁵ Mesut Sevinti:	MEB, sevinti3@gmail.com	ORCID: 0009 0005 3385 439X
⁶ Volkan Olcaytu:	MEB, olcaytu01@hotmail.com	ORCID: 0009 0003 4100 1042
⁷ İbrahim Çal:	MEB, calibrahim39@gmail.com	ORCID: 0009 0007 7312 1451

about life, and developing positive and constructive attitudes towards nature, society and the world we live in. In recent years, the lack of knowledge and practice about the application of methods and techniques that center the student in the teaching of Turkish language in the classroom has attracted attention. The main purpose of the study is to examine the use of biography in the 4th grade Turkish textbook in the 2022/2023 academic year. In the study, it is focused on the researches in the literature on new methods and techniques in the education and training of Turkish lessons and how concepts, visual materials and literature can be used for more effective Turkish teaching. In the research, the document review method, one of the qualitative research methods, was used. The primary school Turkish 4th grade textbook prepared by the Ministry of National Education (MEB) was used as a document in the research. The data obtained as a result of the research were analyzed by subjecting content analysis. According to the results of the research, it was seen that the biographies of 7 people were included in the 4th grade textbook. Biography is used more in some units and less in some units. On the other hand, it was determined that no biography was used in some units. In the study, it was determined that all of the people whose biographies were used in the 4th grade textbook were male people. According to the results of the research, suggestions were made to search for suitable people in all units in the 4th Grade Turkish textbook, to include more biographies and to include biographies of female character.

Key Words: Turkish teaching, Turkish textbook, biography

Makale Geçmişi	Geliş: 29.05.2023	Kabul:29.06.2023	Yayın:30.06.2023
Makale Türü	Araştırma Makalesi		
Önerilen Atf	Gözeten, E., Gözler, C., Ergil, Y. E., Evkuran, R., Sevinti, M., Olcaytu, V. & Çal, İ. (2023). Türkçe Öğretiminde 4. Sınıf Ders Kitaplarında Biyografi Kullanımının İncelenmesi. <i>Uluslararası Sosyal Bilimlerde Mükemmellik Arayışı Dergisi (USMAD)</i> , 4, ss. 47-57.		

Giriş

Eğitim öğretim çalışmalarının sağlıklı ve verimli bir şekilde yürütülebilmesi için eğitim materyallerinin önemi oldukça büyüktür. Eğitim materyallerinin de en başında ders kitapları gelmektedir. Ders kitaplarının niteliğinin yüksek olması şüphesiz eğitim öğretim süreçlerinin de niteliğinin artmasını sağlamaktadır. Ceylan, (2023) ve arkadaşlarının yapmış oldukları araştırmanın sonuçları eğitim materyallerinin öneminin pandemi süreci ile birlikte daha da arttığını ortaya koymuştur. Bununla birlikte eğitim öğretim süreçlerinin vaz geçilmezi olan ders kitaplarının incelenerek daha verimli hale getirilmesi de eğitim çalışmaları adına hayati önem arz etmektedir.

Biyografi edebi bir tür olarak eğitim alanında sıklıkla kullanılmakla beraber, sadece edebiyat alanında kullanılmayıp eğitim ve öğretim çalışmalarının tüm derslerinde oldukça kolay ve rahatlıkla kullanılan bir eğitim öğretim aracıdır. Türk Dil Kurumu Sözlüğünde (1998), karakterlerin öz geçmişi ve yaşam öyküsü olarak tanımlanan biyografi, yaşamları ve bireysel olarak yaptıklarıyla ünlü olmuş karakterlerin yaşamlarını resmi belgelere dayalı olarak inceleyen edebi tür olarak tanımlanmaktadır (Oğuzkan, 2001). Biyografiyi farklı bir tanımla açıklamak gerekirse; ülkeleri adına bilimsel, sanatsal, edebi, politik ve sportif gibi alanlarda hem yaptıkları işlerle hem de yaşamlarıyla ön plana çıkan aynı zamanda toplum nezdinde ün kazanmış karakterlerin yaşamlarının belgelerle kanıtı olarak tarafsız bir şekilde yazılan edebi üründür diyebiliriz (Kaymakçı ve Er, 2009).

Eğitim öğretim sistemi verilen bilgi beceri ve donanımlar bakımından öğrenciye hem çeşitli değerler ve deneyimleri kazandırır hem de kişiliklerini geliştirici çeşitli fırsatlar sunar. Eğitimin ilk ve en önemli kademesi olan ilkökul yaşam için gerekli bu bilgi ve becerileri sunması ve öğrenciyi psikolojik ve sosyal yönden hayata hazırlaması açısından büyük önem arz etmektedir. Çocukların sosyal bilişsel ve duyuşsal olarak gelişmesine yeni ve olumlu davranışlar benimsemelerine katkı sağlayabilecek öğretim modellerinin ilkökulda sunulması öğrencinin hayata hazırlanması bakımından önemlidir. Bu sebeple Türkçe ders kitaplarında kullanılan çeşitli biyografilerin, öğrencinin bu gelişim çağında tanınmış kişileri örnek alması olumlu davranışlar kazanması açısından önemli bir husustur. Tanınmış kişilerin hayatlarının eserlerinin başarılarının anlatıldığı yazı türü olan Biyografi edebi bir tür olmakla beraber yalnızca edebiyat değil eğitim öğretimin her alanında sıklıkla kullanılmaktadır.

Çünkü biyografinin değindiği yegâne konu insanoğludur ve onun yaptıklarıdır. Topluma karşı sorumluluklarını bilen başarılı bireyler yetiştirmek için derslerde biyografilerin kullanılması bu sebeple de yadsınamaz bir gerçektir. Türk Dil Kurumu Sözlüğünde (1998), kişilerin öz geçmişi ve yaşam öyküsü olarak tanımlanan biyografi, yaşamları ve bireysel olarak yaptıklarıyla ünlü olmuş kişilerin yaşamlarını resmi belgelere dayalı olarak inceleyen edebi tür olarak tanımlanmaktadır (Oğuzkan, 2001). Biyografiyi farklı bir tanımla açıklamak gerekirse; ülkeleri adına bilimsel, sanatsal, edebi, politik ve sportif gibi alanlarda hem yaptıkları işlerle hem de yaşamlarıyla ön plana çıkan aynı zamanda toplum nezdinde ün kazanmış kişilerin yaşamlarının belgelerle kanıtı olarak tarafsız bir şekilde yazılan edebi üründür diyebiliriz (Kaymakçı ve Er, 2009).

Biyografinin konusunun insan ve onun yaptıkları olması nedeniyle yaşamları incelenen kişiler, yaşadıkları toplumda oldukça tanınan, topluma örnek olacak işlerle toplum tarafından benimsenmiş yerel ya da ulusal anlamda tanınan kişiler de olabilir. Bundan dolayıdır ki eğitim kurumlarının her kademesinde verilen eğitim-öğretim çalışmalarında iyi ve sorumlu bireyler yetiştirebilmek amacıyla okutulmakta olan en temel derslerden sayılan Türkçe dersinde biyografilerin kullanımına büyük önem verilerek ders kitaplarında topluma faydalı olan örnek karakterlerin biyografilerinden önemli ölçüde yararlanılmaktadır (Öztürk ve Otluoğlu, 2010). Yukarıda değinilen durumlarla alakalı olarak eğitim kurumlarında okutulan Türkçe dersinin öğrencilere öğretimi konusunda biyografilerin kullanılması oldukça yaygındır. Bununla birlikte Türkçe dersinde öğrencilere hedeflenen davranışların kazandırılması, pekiştirilmesi ve davranışa dönüştürülmesi hususunda da birçok faydasının var olduğu bilinmektedir.

Türkçe dersinde biyografi kullanımının temel amaçlarından birinin öğrencilerden, biyografisi kullanılan karakterlerin hayatları ile kendi içinde bulunduğu durumların karşılaştırmasını yaparak çeşitli çıkarımlarda bulunarak bireysel anlamda daha fazla eleştirel düşünerek eleştirel düşünme yönlerinin daha fazla geliştirilmesi olduğunu söylemek mümkündür. Aynı zamanda uygun konularla sunulan biyografilerle birlikte öğrencilerden, karakterlerin hayatlarını inceleyerek bu hayatlardan çeşitli çıkarımlar yaparak öğrencilerde empati kurarak daha doğru kararlar verme, toplumun her bireyinde bulunması beklenen vatanına bağlılık ve milletine karşı sevgi duygusu, milletinin toplumsal tarihine ve geçmişine saygı duyarak milletini ve devletini sevmeye gibi değerlerin geliştirilmesi de hedeflenmektedir. Bu konu ile ilgili yapılan çalışmaların neticesine bağlı olarak, bu yararları şu şekilde şu şekilde sıralamak mümkündür (Kaymakçı, 2013):

1. Derslerde kullanılan biyografiler ile toplum tarafından kabul görüp yaptığı çalışmalar ve başarıları ile saygı duyulan karakterlerin hayatlarına genel olarak odaklanılmaktadır. Aynı zamanda biyografiye konu olan karakterlerin hayatlarının tarihsel bir sunumu ile birlikte öğrencilere verilmek istenen hedef ve davranışlar iki taraflı olarak sunulmaktadır.

2. Biyografiye konu olan kişiler uygun öğrenme alanı ve ünitelerde işlenen konulara özenle seçilerek özellikle, toplumca benimsenen yaptığı çalışmalarla, takdir edilip toplumun sevgisini ve sempatisini kazanan karakterlerin örnek hayatlarını aktarırken daha eğlenceli, daha etkili ve daha kalıcı bir tarihsel öğretim sağlamaya amaçlanmaktadır.

3. Biyografilere konu olan toplum tarafından ünlü sayılan karakterlerin örnek sayılabilecek yaşamları öğrencilere aktarılacak istenen bilgi ve belgeleri çok daha kolay daha kalıcı ve davranışsal olarak öğrenmelerine olanak sağlamaktadır.

4. Tüm bunlarla birlikte Türkçe dersinde biyografi kullanımının temel amaçlarından birisinin öğrencilerden, biyografisi kullanılan karakterlerin hayatları ile kendi hayatlarının karşılaştırmasını yaparak çeşitli çıkarımlarda bulunup bireysel anlamda daha fazla eleştirel düşünme yönlerinin de geliştirilmesi olduğunu söylemek mümkündür. Aynı zamanda uygun konularla sunulan biyografilerle birlikte öğrencilerden, karakterlerin hayatlarını inceleyerek bu hayatlardan çeşitli çıkarımlar yaparak empati kurarak daha doğru kararlar verme, toplumun her bireyinde bulunması beklenen vatanına bağlılık ve milletine karşı sevgi duygusu, milletinin toplumsal tarihine ve geçmişine saygı duyarak milletini ve devletini sevmeye gibi değerlerin geliştirilmesi beklenmektedir.

Biyografi türü, konu itibarıyla insan ve insanın yaşamını ele aldığı için yaşam öyküsü anlatılan kişinin topluma örnek olarak yaptıklarıyla ve başarılarıyla toplumun sevgisini saygısını kazanmış bir

ulusun kahramanı, dünyaca ünlü bir düşünür ya da bilime önemli bir katkı sunmuş biri olabilir. Kökeni yüzyıllar öncesine dayanan biyografinin eğitimin her kademesinde kullanılması ve en temel derslerden biri olan Türkçe dersinde tüm ders kitaplarında tarihe konu olmuş, bilim için faydalı işler yapmış, başarılarıyla ün kazanmış örnek kişilerin büyük önem verilerek yer alması bu sebeptir. (Otluoğlu, 2001). Tüm bunlardan hareketle çocuklara sağladığı faydaları göz önünde bulunduracak olursak Türkçe Bilgiler dersinin daha kolay ve kalıcı öğretimi konusunda biyografi kullanımına sıklıkla başvurulmuştur. Çünkü yaşamöyküsü konu edilen kişinin öğrenciye model olması öğrenciye kazandırılmak istenen davranışların bu sayede kalıcı olması, kendi hayat kararlarını alırken rehberlik yapması açısından önemli olduğunu söylemek mümkündür. Öztürk ve Otluoğlu'nun (2010), yaptıkları çalışmalarında ders kitaplarında öğretim tekniği olarak kullanılan biyografinin türlerini ve Türk Edebiyatı'nda biyografinin gelişimi açıklanmış olup, MEB tarafından belirlenen Türkçe derslerinin öğretiminde ulaşmak istenilen hedef ve davranışlarda biyografilerin nasıl ve ne biçimde kullanılacağı ayrıntılı olarak anlatılmıştır.

Türkçe Dersinde Kullanılan Diğer Yöntem ve Teknikler

Hem ilkokul hem de ortaokul seviyesinde Türkçe dersi öğretimi konusunda, yapılan değerlendirmeler neticesinde gerek ilkokul gerekse ortaokullarda Türkçe öğretiminde birçok yöntem ve tekniğin dersi okutan öğretmenlerce derslerde kullanıldığı görülmektedir. Aşağıda Türkçe dersinde kullanılmakta olan birkaç yöntem ve teknik üzerinde durularak bu yöntem ve tekniklerin öğrencilerin ders başarısına etkisi hakkında kısaca bilgi verilmiştir.

Düz Anlatım (Takrir) Yöntemi

Türkçe derslerinde sıklıkla kullanılan takrir, anlatılacak konunun sunum yapan kişi tarafından anlatılması yöntemidir. Eğitim ve öğretim çalışmalarında sıkça kullanılmasına rağmen zorunlu kalınmadıkça kullanılmaması gerekmektedir. Çünkü takrir yönteminde anlatan kişiler aktif, dinleyen kişiler pasif durumda olduğundan öğretmenler dersleri takrir yöntemi ile anlatırken sürekli aktif, öğrenciler ise buna karşılık pasif konumdadır. Bu da öğrenmenin doğasına aykırı bir durum oluşturduğu için eğitim-öğretim çalışmalarını sıkıcı ve tekdüze hale getirmekte öğrenilmesi gereken bilgiler öğrenciye hazır olarak sunulduğu için edinilen bilgiler kalıcı olamamaktadır. Bununla birlikte elbette takrir yöntemi tamamen gereksiz bir yöntem olarak da görülmemelidir. Takrir yönteminin kullanılırken sunduğu avantajlara değinecek olursak, özellikle öğretilmek istenen konunun en önemli yerlerinin açıklanması, kısa zamanda daha fazla bilgi verilmesi, eğitim ve öğretim çalışmalarının aşamalarının ne şekilde yapılacağına açıklanması ve öğretilmesi amaçlanan bilgilerin özetlenerek sunulmasına olanak sağlaması bu yöntemin uygulanmasındaki güçlü yanlardır (Ünalın, 2001).

Tartışma Yöntemi

Tartışma yöntemi ders esnasında öğretmen aracılığıyla verilen bir konunun, düşüncenin ya da problemin öğrenciler tarafından sınıfta konuşulması, tartışılması verilen problemin çözümüne dair öğrencilerin fikirlerini ortaya koyarak çözüm üretildiği yöntem olarak tanımlanabilir. Burada konu tartışılırken öğretmen, öğrencilerin konunun sınırları dışına çıkmaması adına konuya zaman zaman görüşleriyle müdahale eder zaman zaman onları yönlendirir ve birtakım ipuçlarıyla konunun nihayete ermesine yardımcı olur. Yöntemin en önemli özelliklerinden biri de öğretmen ve öğrenci arasında kurulan iletişimin güçlü olması, öğrencinin kendi yaşantısından kesitler paylaşması böylelikle de öğretmenin öğrenci hakkında fikir edinmesine imkân sağlamasıdır. Ayrıca bu yöntemde öğrenciye hem dinleme hem konuşma hem fikirlerini belirtip yorum yapma açısından olanak sunulması yöntemin dikkat çeken bir diğer özelliğidir (Demirel, 1999). Türkçe öğretmenleri ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıflarında Türkçe derslerinde çeşitli temaların kazanımlarını verirken, metinlerin ana fikirlerini buldururken hazırlıksız konuşma yaptırırken ya da metinlerle ilgili soruları cevaplarırken öğrencilerin

dil gelişimine ve konuşma becerilerine katkıda bulunmak, kendilerini doğru bir şekilde ifade etmelerine yardımcı olmak için bu yöntemin sıklıkla kullanılabilirliğini söylemektedir.

Soru Cevap Yöntemi

Soru cevap yöntemi ile Türkçe derslerinde klasik anlamda derslerde uygulanan soru-cevap mantığındaki gibi sorulan soruya karşılık birebir cevap verilmesi değil de sınıfta bulunan bütün öğrencilerin sorulan soruya karşılık farklı farklı yorum yapmaları amaçlanmaktadır. Bu yöntem ile birlikte öğrencilerden, sınıfa karşı sorulan sorularla sınıfta uygun tartışma ortamı yaratılarak, öğretmenin de uygun şekilde yönlendirmesi ile beklenen sonuçlara ulaşarak yoruma dayalı doğru çıkarımlarda bulunma gibi üst düzey düşünme becerileri kazanmaları beklenmektedir. Eğitim öğretim çalışmalarında en fazla başvurulan eğitim-öğretim yöntemlerinden biri olan soru-cevap yöntemi ile ilgili olarak en aktif öğrenme modellerinden biridir diyebiliriz. Bütün derslerde kullanılabilen bu yöntem ile öğretmen tarafından anlatılan konularla ilgili olarak anlık sorular sorulduğunda doğrudan öğrencilerin zihinlerini aktif hale getirip öğrenci merkezli öğrenmeyi destekleyerek öğrencilerin aktif olarak düşünmelerini sağlamaktadır. Soru-cevap yöntemine göre sorulan sorular ikiye ayrılmaktadır. Birinci tip sorular, öğrencilere sorular sorularak onların öğrenmelerine kısa yoldan yardımcı olan basit sorulardan oluşur. İkinci tip sorular ise öğrencilerin üst düzey düşünmelerini ve sorulan sorulara birden fazla farklı farklı yorum getirmelerini sağlayan karmaşık sorulardan oluşur. Karmaşık sorular”, üst düzey düşünme gerektirerek aktif bir şekilde öğrenme için hayati öneme sahiptir (Alperen, 1991).

Gösterip Yaptırma Yöntemi

Bir olayın veya bir durumun oluşum aşamalarını öncelikle öğrencilere gösterip anlatmak, ardından onlardan da aynı yolları takip ederek bir benzerini yapmalarını istemeye dayalı bir öğretim yöntemidir. Bu yöntemde öğrenci bilgilere bizzat kendisi araştırarak ulaşır. Bu yöntemde öğrencinin ulaştığı bu bilgileri beceriye dönüştürmesi oldukça önemlidir. Yöntemde ulaşılan bilgi ve beceriler öğrencilerin duyuları aracılığıyla kazanıldığı için öğrencinin dokunma, görme, işitme gibi duyularını harekete geçirir böylelikle İlköğretimde derslerin işlenişine önemli katkı sağlar (Kavcar, 1997). Yöntemin ardından da anlaşılacağı gibi burada öğretmeni yapılacak şeyi gösteren öğrenciyi de yapan olarak nitelendirebiliriz. Burada yaparak yaşayarak öğrenme olduğu için öğrenci öğrendiklerini uzun süre unutmaz. Bu yöntem İlköğretim her kademesinde her derste uygulanabilir. Türkçe derslerinde yazı çalışmalarında, özellikle dil bilgisi etkinliklerinde, kelime bulma çalışmalarında bu yöntemle sıklıkla başvurulabilir.

İşbirliğine Dayalı Öğretim Yöntemi

Bu öğretim yönteminde hedeflenen amaç, öğrencilerin kayıtlı oldukları sınıfa ve eğitim-öğretim çalışmalarını sürdürdükleri eğitim kurumlarına karşı aidiyet duygusunu kazandırmak maksatlı yaparak yaşayarak öğrenme temelinde, öğrencileri stresten uzaklaştırarak insani ilişkilere yaklaştırmaktır. Bununla birlikte bu öğretim yöntemi ile öğrencilerin anaokulundan başlayarak demokratik yaşamı kendisi yaşayarak öğrenip içselleştiren bir toplumun temel yapısının oluşturulması asıl olarak amaçlanmaktadır. Barth ve Demirtaş'ın (1997) çalışmasının sonuçlarına göre işbirliğine dayalı öğretim yöntemi özellikle grup çalışmalarında ekip ruhunun güçlendirilerek yaparak ve yaşayarak öğrenme temeli ile daha kalıcı bir öğrenmeyi hedefleyen bir öğretim yöntemidir. Klinger, Vughne, Shay Scum ise (1998), bu öğretim yöntemi ile ilgili olarak geniş kapsamlı bir araştırma yapmıştır. Yaptıkları bu araştırmayı 141 öğrenci ile tamamlamıştır. Klinger, Vughne, Shay Scum yaptıkları bu çalışmanın sonuçlarına göre, öğrenciler açısından önem arz eden öğrencilerin ilgisine ve onları daha çok ilgilendiren konularla ilgili tartışmalar açıldığında bu öğrencilerin, konuyu daha yüksek düzeyde algıladıklarını gösteren sorular sordukları, tam tersi durumda ise öğrenciler için önem arz etmeyen onların ilgisini çekmeyen ve onların ilgilenmedikleri konularda daha az düzeyde algıladıklarını

gösteren sorular sordukları tespit edilmiştir. Yine yapılan bu çalışmanın bulgularına göre deney grubunun, iş birliği içerisinde yaptıkları çalışmalarla okudukları konuları daha iyi anlayıp konu içeriklerini daha iyi anlamlandırdıkları ve çalışılan konu ile ilgili olarak bilgi edinmedeki başarılarında, kontrol grubuna göre daha fazla olumlu yönde geliştikleri görülmüştür. Benzer bir çalışmada Lederer (2000) ise, 4, 5, ve 6. sınıf Türkçe dersi ile ilgili konuları öğrenmekte zorlanan öğrencilerle deneysel bir çalışma yapmıştır. Bu çalışma deneye katılan öğrencilerin karşılıklı öğrenmesi ve anlayarak okuma yapmaları üzerine temellendirilmiştir. Bu çalışmada, Türkçe dersinde konuları öğrenmekte zorlanan öğrenciler belli başlı ölçütlere göre gruplandırılır ve her bir gruba değişik ödevler verilerek, her bir guruba lider belirlenir ve bu grup lideri kendi grubundaki öğrencilere öğretmen tarafından belirlenen konuları dağıtır, öğrenciler ise grup lideri tarafından kendilerine verilen bu konuyu derinlemesine öğrenerek özetini çıkarır ve kendince en önemli gördüğü noktaları, diğer grubun üyelerine anlatır ve sonuçta diğer grubun üyelerinin de kendi öğrenmiş olduğu konuyu diğer öğrencilere anlatarak onların da bu konuyu öğrenmelerine yardımcı olur. 128 öğrenci ile yürütülen bu çalışmanın bulgularına göre, deney grubunun öğrenme düzeyinin lehine bulgulara ulaşılmıştır. İşbirliğine dayalı öğretim yöntemi, öğrencileri ben merkezli davranış sergilemekten uzaklaştırırken, bu öğrencilerin Türkçe dersine karşı olumlu tutumlar sergilemelerine katkı sağlayacağını söylemek mümkündür.

Çoklu Zekâ Yöntemi

Bireyler doğumdan ölüme kadar kısacası yaşadıkları sürece bireysel anlamda birbirlerinden farklı şekillerde öğrenmektedirler. Yılmaz (2002), ilköğretim 5. sınıf Türkçe dersi öğretiminde çoklu zekâ yönteminin kullanılması durumu ile ilgili olarak bir araştırma yapmıştır. Yılmaz (2002) çoklu zekâ yöntemini 16 öğrenciye uyguladığı bu çalışmada, deney grubu lehine anlamlı bir farklılık olduğunu göstermiştir. Yılmaz'ın 16 öğrenci ile yaptığı bu çalışmanın verilerine göre her bir öğrencide farklı zekâ türlerinin baskın olduğu net bir şekilde görülmüştür. Yapılan çalışmada deney grubu öğrencilerinin matematiksel, müziksel, görsel ve bedensel zekâlarının baskın olduğu; yapılan çalışma sonucunda öğrencilerin en iyi öğrenme sergiledikleri ve en iyi hatırladıkları etkinliklerin, öğrencileri diğer öğrencilerden ayıran bireysel olarak sahip olduğu kendi baskın zekâ grubu ile paralellik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Yılmaz tarafından yapılan bu araştırmanın sonuçlarına göre çoklu zekâ yönteminin, Türkçe dersinde kullanılarak bu yöntemle bu dersi öğrenen öğrencilerin baskın olan zekâ türlerini destekleyerek öğrencilerin genel öğrenme düzeylerini olumlu yönde geliştireceğini ve Türkçe dersinde bu zekâ türlerine yönelik etkinliklerin tasarlanıp yapılması sonucunda, Türkçe öğretimi konusunda olumlu katkı sağlayabileceğini söylemek mümkündür.

Problem Çözme Yöntemi

Birçok derste etkin olarak kullanılan problem çözme yöntemi, daha çok bilimsel düşünme süreç ve becerilerini içinde bulunduran oldukça üst düzey düşünme ve öğrenme yöntemlerinin başında gelmektedir. Bu yöntem ile birlikte asıl amaç, öğrencilerin olası karşılaşılabilecekleri problemlere odaklanarak, bu problemlere karşı farklı bakış açıları ile birlikte çeşitli çözüm yolları üretmek nihai olarak istenilen sonuca ulaşmaktır. Öğrenciler kendileri için tasarlanan problemlere odaklanarak bu problemlere karşı farklı çözüm yolları üretebilmek için en nihayetinde zihinlerini en üst seviyede kullanmak zorunda kalarak bireysel olarak da kendilerini sürekli geliştirip gelecekte gerçek yaşamda karşılaşılabileceği olası durumlara hazır hale gelerek çözüm konusunda daha pratik olacaklardır. Problem çözme yöntemi ile birlikte öğrencilere yönelik bilginin öğretilmesi hususunda kullanılan klasik öğretim yöntemlerine nazaran, öğrencilere sürekli sorunlar sunarak öğrencilerden birden çok çözüm yolları bularak sürekli olarak zihinsel bir üretim beklenmektedir. Kan (2003), yaptığı çalışmada yöntemle ilgili olarak problem çözme yönteminin, deney grubu lehine öğrenci başarısını arttırdığı sonucuna ulaşmıştır. Bu araştırmanın bulgularına göre problem çözme yönteminin, Türkçe dersinde kullanılmasının dersi alan öğrencilerde bilimsel düşünme becerilerini, bilimsel araştırmalara katılımlarını ve genel anlamda karşılaşılabilecekleri problemlere karşı çözüm üretebilmeleri konusunda olumlu katkı sağlayabileceğini söylemek mümkündür.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı, Türkçe öğretimi kapsamında ilköğretim 4. sınıf Türkçe ders kitaplarında biyografilerin kullanım durumunun ortaya çıkarılmasıdır. Yapılan bu araştırma ile birlikte aşağıdaki soruya cevap aranmıştır:

İlköğretim 4. sınıf Türkçe ders kitaplarında biyografinin kullanım durumu nedir?

Bu çalışma ile ilkokul ders kitaplarında biyografilerin kullanım durumu ortaya konulacağı için oldukça önemli görülmektedir. Ayrıca, biyografilerin ders kitaplarında kullanımı ile ilgili literatür tarandığında, yapılan araştırmaların ve çalışmaların azlığı, yapılan çalışmanın önemini daha da arttırmaktadır. Yapılan bu çalışma ile birlikte ders kitaplarında biyografi kullanımının değerlendirilmiş olması ve bu değerlendirme sonucunun ders kitapları ile ilgili olarak genel bir görünüm verecek olması açısından da ayrıca önemli görülmektedir.

Yöntem

Yapılan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman inceleme yönteminden faydalanılmıştır. Doküman inceleme yönteminde araştırılacak konu ile ilgili olan literatür taraması yapılarak konu ile ilgili olan varsa, arşiv kayıtları, kitaplar, dergiler, biyografiler, günlükler, mektuplar, gibi birbirinden farklı yazılı ve görsel materyaller incelenir (Balcı, 2001). Bununla birlikte, Kırıl (2020), doküman analizini bir nitel veri analiz yöntemi olarak ele alırken, O’Leary (2017) bir veri toplama tekniği ve aynı zamanda dolaylı bir veri analiz yöntemi olarak doküman analizi üzerinde durmuştur.

Doküman analizi yöntemi, basılı, elektronik ve görsel belgelerin içeriğini bilimsel olarak analiz edilip ve değerlendirmeye olanak sağlayan nitel bir araştırma yöntemidir. Dokümanların, nitel olarak tasarlanan çalışmalarda etkili olarak diğer veri toplama yöntemleriyle de birlikte kullanılarak “verinin çeşitlendirilmesine” ve araştırmacılar tarafından titizlikle yapılan çalışmaların geçerlik ve güvenilirliğine de katkı sunacaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Yapılan bu çalışmada da doküman inceleme yönteminin seçilme nedeni, yöntem olarak araştırmanın amacına uygunluğu ve yazılı materyal kapsamında değerlendirilecek olan ders kitaplarını incelemeye uygun olmasıdır.

Evren ve Örneklem

Yapılan bu çalışmada doküman incelemesi üzerinden durum belirlemesi yapılacağından evren ve örneklem seçimine gidilmemiştir. MEB tarafından hazırlanarak İlkokul 4. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinlerde biyografilerin kullanım durumu incelenmiştir.

Veri Toplama Aracı

Yapılan çalışmada verileri toplama aracı olarak 2022/2023 eğitim öğretim yılında MEB’e bağlı olan okulların 4. sınıflarında Tuna Yayıncılık tarafından yayınlanan Türkçe dersinde okutulan kitaptan faydalanılmıştır. Ders kitabı 265 sayfa, 8 tema ve her temada 5 metin olmak üzere toplamda 40 metinden oluşmaktadır.

Verilerin Analizi

Yapılan çalışmada elde edilen veriler içerik analizine tabi tutularak çözümlenmiştir. Yapılan çalışmada yazılı kaynakların içerikleri analiz edileceğinden dolayı içerik analizinin kullanılması tercih edilmiştir. Dolayısıyla araştırmaya konu olan Türkçe 4. sınıf ders kitabındaki biyografi kullanımına dair elde edilen veriler, sınıf düzeyi, öğrenme alanı, ünite ve kişi gibi kriterler çerçevesinde analiz edilerek tablolar halinde sunulmuştur.

Ayrıca incelenen ders kitabında ki bütün metinler kullanılan biyografik içerikleri ile bir bütün olarak değerlendirilmiştir. İlk metinden başlanarak son metine kadar sırası ile biyografisi incelenen bireyler, cinsiyet ve yerli-yabancı gibi kriterler bağlamında değerlendirilerek, hangi ünite ve metinlerde biyografilerinin kullanıldığı hangi ünitelerde daha fazla hangilerinde daha az ve kaçar kere kullanıldığı belirlenerek tablolarda ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Bulgular

Çalışmanın amaçları doğrultusunda Türkçe dersi 4. sınıf kitabı analiz edilerek, ders kitabının temalarında kullanılan biyografilerle ilgili bulgular sırası ile Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1.

Türkçe 4. Sınıf Ders Kitabı Biyografi Kullanım Durumu

Öğrenme Alanı	Metin	Kişi
Okuma Kültürü		
Milli Mücadele ve Atatürk		
Erdemler	Kaşağı	Ömer Seyfettin
Bilim ve Teknoloji		
Doğa ve Evren		
Milli Kültürümüz	Ye Kürküm Ye	Nasrettin Hoca
Kişisel Gelişim	Çiçeklere Maniler Aziz Sancar	Bestami Yazgan Aziz Sancar
Sanat	Yokuş Uzun İnce Bir Yol Mozart’ın Yaşamından	Ziya Osman Saba Aşık Veysel Şatıroğlu Mozart

Tablo 1’de görüldüğü üzere ilköğretim 4. sınıf düzeyinde 4. sınıf Türkçe ders kitabında biyografinin kullanım durumu detaylı bir şekilde sunulmuştur. Yapılan analize göre 4. sınıf Türkçe öğretiminde ‘Erdemler, Milli Kültürümüz, Kişisel Gelişim ve Sanat’ şeklinde 4 öğrenme alanı belirlenmiştir. Söz konusu bu öğrenme alanları sırasıyla Kaşağı, Ye Kürküm Ye, Çiçeklere Maniler, Aziz Sancar, Yokuş, Uzun İnce Bir Yol ve Mozart’ın Yaşamından olmak üzere toplam 7 metinde işlenmiştir. Türkçe 4 ders kitabında kullanılan kişi biyografi sayısı toplam 7 olarak belirlenmiştir. Tablo 1 incelendiğinde en çok

biyografi kullanımının özellikle “Sanat” öğrenme alanında toplam 3 kişi olduğu dikkat çekicidir. En az biyografi kullanımı ise “Erdemler ve Milli Kültürümüz” öğrenme alanlarında birer kez olduğu görülmüştür. Buna karşılık ‘Okuma Kültürü, Milli Mücadele ve Atatürk ile Bilim ve Teknoloji’ temalarında hiç biyografi kullanılmadığı görülmüştür. İncelenen Türkçe 4 ders kitabında toplam 8 öğrenme alanı ve her öğrenme alanında da 5 metin olmak üzere toplam 40 adet metin bulunmaktadır. Ayrıca analizi yapılan kitapta biyografisi kullanılan 7 kişinin tamamının erkek olması, kitapta hiç kadın biyografisine yer verilmemesi ise oldukça dikkat çekicidir. Bunun yanı sıra bazı metinlerde yazılı bazı metinlerde görsel bazılarında ise dinleme metinleri şeklinde kişi biyografileri bulunmaktadır. Yine kitapta 4. sınıf öğrencilerine biyografinin tanımının ne olduğu, nasıl hazırlanabileceği 4. sınıf öğrencilerinin anlayabileceği şekilde basitçe anlatılarak uygulama ev ödevi olarak çevrelerinde yer alan insanlardan önemli gördüklerinin biyografisini hazırlamaları istenerek sınıf önünde sunum yapmaları gibi uygulamalarla pekiştirme çalışmaları yapıldığı görülmüştür.

Sonuç ve Öneriler

Biyografi edebi bir tür olarak eğitim alanında sıklıkla kullanılmakla beraber, sadece edebiyat alanında kullanılmayıp eğitim ve öğretim çalışmalarının tüm derslerinde kullanılan bir eğitim öğretim yöntemidir. Bu çalışmada Türkçe Dersi Öğretim Programı kapsamında ilköğretim 4.sınıf Türkçe ders kitaplarında biyografinin kullanım durumu incelenmiştir. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman inceleme tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada incelenen kitap 2022-2023 eğitim öğretim yılında MEB tarafından devlet okullarına dağıtılan ve 4. sınıflarda okutulan, Tuna Yayıncılık Matbaacılık tarafından yayımlanan ders kitabı incelenmiştir.

Araştırma kapsamında incelenen kitapta biyografi kullanımının oldukça az olduğu görülmüştür. Kullanılan biyografiler ünitelere eşit olarak dağıtılmamış olup, bazı ünitelerde çok kullanılmış olup bazılarında ise az biyografi kullanıldığı tespit edilmiştir. Buna karşılık birçok üniteye ise hiç biyografi kullanılmamıştır. Yapılan çalışmanın bulgularına göre en çok biyografi kullanımının özellikle “Sanat” öğrenme alanında toplam 3 kişi olduğu dikkat çekicidir. En az biyografi kullanımı ise “Erdemler ve Milli Kültürümüz” öğrenme alanlarında birer kez olduğu görülmüştür. İncelenen kitapta kullanılan toplam 7 kişi biyografisinin tamamının da erkek kişi olduğu görülmüştür. İncelenen kitapta 8 öğrenme alanı ve her öğrenme alanında 5 metin kullanılarak toplam 40 metin işlendiği göz önüne alındığında hiç kadın biyografisinin tercih edilmemesi oldukça dikkat çekicidir. Kitapta tercih edilen kişi biyografilerinin öğrencilerin örnek alacağı kişilerden seçilerek onlarla özdeşim kurmaları beklenmektedir. Ayrıca öğrencilerin zihninde kalıcı olması için biyografilerin görsel materyallerle desteklendiği görülmüştür. Yiğittir ve Öcal’ın (2010), yaptıkları çalışmayla ilköğretim 6.sınıf öğrencilerinin biyografisi verilen örnek kişileri örnek alarak çalışkanlıklarını arttırdıklarını tespit ederek benzer bir sonuca ulaşmıştır. Kullanılan biyografilerin öğrencilerin zihninde kalıcı olması için görsel materyallerle desteklendiği görülmüştür. Temalara göre biyografi kullanım sayıları karşılaştırıldığında en az biyografi kullanımının “Sağlık ve Spor” temasında olmak üzere 1 kere kullanıldığı, en çok biyografi kullanımının ise “Doğa ve Evren” temasında 4 kere kullanıldığı belirlenmiştir. Bu durumda 4. sınıf Türkçe ders kitabında biyografi kullanımının önem verilen ünitelere göre fazla ve az kullanıldığını söylemek mümkündür.

Biyografi kullanımı ile öğrencilere dersleri daha kalıcı bir şekilde öğretmek, bu sayede konuyla ilgili geçmişte değerli katkılar sunmuş şahsiyetler hakkında detaylı bilgi verilmektedir. Böylece öğrencilerin biyografisi kullanılan toplum için değerli kişileri örnek alarak hedeflenen kazanımlara ulaşacakları düşünülmektedir. Er (2010), yaptığı benzer bir çalışma ile ilköğretim öğrencilerinin toplumda örnek olan ve hayatları ile merak uyandıran karakterlerin biyografisini araştırıp yazarak, yazdıkları kişileri de rol model aldıkları tespit edilmiş ayrıca, bu karakterlerin özellikler ilişkin görüşlerde başarı-çalışkanlık arasında pozitif bir ilişki bulunması yine ders kitaplarında biyografi

kullanımının önemini ortaya koymaktadır. Öğrencilere verilmek istenen konuların öğretilmesi esnasında özellikle temalarda kullanılan metinlerin yazarlarının hayatlarına vurgu yapılarak bu yazarların kısaca biyografilerine yer verildiği görülmüştür. Biyografisi kullanılan karakterlerin bir kısmının geçmişte yaşamış bir kısmının ise hala yaşayan kişiler olduğu, benzer şekilde bilimsel gelişmeler konusunda geçmiş dönemde bilime önemli katkılar sunmuş Türk bilim insanlarının biyografisine de ayrıntılı olarak yer verildiği ayrıca tespit edilmiştir.

Yapılan çalışmanın sonuçlarına dayanarak, öğrenciler üzerinde daha etkili bir Türkçe öğretimi için aşağıdaki önerilerde bulunulmuştur:

- Yapılan çalışmada kullanılan biyografilerin tamamının erkek karakterlerden oluştuğu, buna karşılık hiç kadın biyografisi kullanılmadığı görülmüştür. Bu durumda özellikle ilköğretim kademesinde okutulan Türkçe ders kitaplarında kadın karakterlerin biyografilerine daha fazla yer verilmeli, erkek ve kadın karakterlerin biyografilerinin kullanımı konusunda kullanım sayısı olarak olabildiğince eşit sayılarda yer verilmeli.
- Yine incelenen kitapta bazı ünitelerde çok fazla biyografi kullanıldığı bazılarında az bazı ünitelerde ise hiç biyografi kullanılmadığı tespit edilmiştir. Ders kitaplarında uygun ünitelerde uygun karakterlerin biyografilerinin kullanımının öğrencilerin olumlu ve kalıcı öğrenmeleri üzerinde etkisi göz önünde bulundurularak ders kitaplarında işlenen bütün ünitelerde özellikle yerli karakterlerin biyografilerine yeteri kadar yer verilmelidir.
- MEB'in hizmet içi eğitim kursları hazırlama ve planlama aşamasında biyografi ile ilgili kurslara gerekli önemi vermelidir.
- Diğer ders kitaplarında da öğrencilerin ilgi ve yönelimlerine uygun olarak özellikle yaşayan ve öğrencilerin merakını uyandıracak karakterlerin biyografilerini geliştirme çalışmaları yapılmalı.
- Türkçe dersleri işlenirken biyografi tekniğini destekleyecek biyografi ile birlikte birden fazla yöntem ve teknik bir arada kullanılarak derslerde internetten ve etkileşimli tahtalardan daha fazla yararlanılması konusunda önerilerde bulunulabilir.

Araştırmacıların Rolü

Tüm araştırmacılar makalenin başından sonuna kadar eşit bir şekilde katkı sunmuştur.

Etik Onayı

Bu makalenin yazımında görev alan yazarlar çalışmalarında kullandıkları materyal ve yöntemler için etik kurul onayına gerek olmadığını beyan ederler.

Sınırlılıklar

Araştırma 2022/2023 eğitim öğretim yılı ile bu eğitim öğretim yılında milli MEB tarafından dağıtılan ve devlet okullarında okutulan Tuna Yayıncılık tarafından yayımlanan 4.sınıf Türkçe ders kitabı ile sınırlandırılmıştır.

Kaynakça

- Arslan, H. *İlköğretim İkinci Kademesinde Okutulan Sosyal Bilgiler Dersinin Öğretim Sürecinde Kullanılan Metotlar Üzerine Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van, 2000.
- Balcı, A. (2001). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Barth, J. L. Demirtaş A (1997). *İlköğretim Sosyal Öğretimi*, Yök/ Dünya
- Ceylan, B., Alpaslan, A., Taş, Ü., Yılmaz, E., Gözler, C., Sezen, H. C., Genç, M., Alpaslan, B., Şimşek, N., Duran, A. (2023). The evaluation of educational materials according to the opinions of class teachers in the process of distance education. *BSJ Pub Soc Sci*, 6(2): 63-72.
- Demirel, Ö. (1999). *İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi*, MEB Yayınları, İstanbul 1999
- Er, H. (2010). *Sosyal eğitimi kapsamında ilköğretim öğrencilerinin "biyografi" kullanımına ilişkin görüşleri*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Howard, J. B. (1999). Using a social studies theme to conceptualize a problem, *The Social Studies*, 90, 171-176, 1999.
- Kan, Ç. (2003). *Problem Çözme Yönteminin İlköğretim İkinci Kademe Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrenci Başarısına Etkisi*, YL Tezi, Ankara, Gazi Ün. Eğitim Bilimleri Enst., Ankara.
- Kavcar, C. (1997); *Sosyal Öğretimi*, Engin Yayınevi, Ankara.
- Kaya, A. (2011). *Biyografik eserlerin tarih öğretimine katkısı ve ikinci meşrutiyet'ten cumhuriyet'e uzanan sürecin değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Kaymakçı, S. ve Er, H. (2009). *Sosyal Bilgilerde biyografi kullanımı*. içinde M. Safran (Ed.), Sosyal Eğitimi (s. 414-428). Ankara: Pegem A Yayıncılık
- Kaymakçı, S. & Er, H. (2013). Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Ders Kitaplarında Biyografinin Kullanımı. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1 (25) 198-224
- Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *SosyalBilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 170-189.
- Kirman, J. M. & Jackson C. (2000). *The Use of Postage Stamps To Teach Social studies Topics*, Social Studies
- Klinger, J. K. (1998) Collaborative strategic reading during social studies in heterogeneous fourth-grade classroom, *Elementary School J.*, 1, 99, 3-20, 7.
- Lederer, J. M. (2000). *Reciprocal Teaching of Social Studies in Inclusive Elementary*
- MEB. (2018). *İlköğretim 4 Türkçe ders kitabı*. Ankara: Tuna Matbaacılık
- Oğuzkan, F. (2001). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Anı Yay.
- O'Leary, Z. (2017). *The essential guide to doing your research project*. SAGE Publications Inc.
- Öztürk C. ve Otluoğlu, R. (2010). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler ve Yazılı Materyaller*. Ankara: Pegem A Yayıncılık
- Sills-Briegel, T. & Camp, D.(2000). Using Literature to explore social issues, *Social Studies*, 3, 91, 116-120
- TDK (Türk Dil Kurumu). (1998). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları
- Ünalın, Ş. (2001). *Sosyal Öğretimi*. 2. Baskı. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yalın, İ. (2000). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

Yılmaz, G. (2002). *İlköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler dersi vatan ve millet ünitesinde çoklu zekâ kuramına göre geliştirilen eğitim durumunun öğrencilerin akademik başarısına etkisi ve öğrenci görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Yiğittir, S. & Öcal, A. (2010). İlköğretim 6.Sınıf Öğrencilerinin Değer Yönelimleri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 24*, 407-416.

Etik İhlal Nedeniyle Yayından Çekildi